

Η μετάβαση του ελληνικού τραπεζικού τομέα στη ζώνη του ευρώ

N. Καραμούζη

*Υποδιοικήτη Εθνικής Τράπεζας
της Ελλάδος – Αναπλ. Καθηγητή
Πανεπιστημίου Πειραιώς*

Η εισαγωγή του ευρώ από την 1.1.1999 θα σηματοδοτήσει μία νέα εποχή στον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο, γενικότερα, και στο πεδίο δράσης των τραπεζών, ειδικότερα. Η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος αναμένεται ότι θα εντείνει τις ανταγωνιστικές πιέσεις στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα, θα επιταχύνει το μετασχηματισμό της μορφολογίας του, θα συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη και ωρίμανση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου και θα οδηγήσει στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς. Ο ευρωπαϊκός χρηματοπιστωτικός χώρος βρίσκεται ίσως στο πρώτο στάδιο μιας δυναμικής διεργασίας προσαρμογής, ανταποκρινόμενος στα νέα δεδομένα που διαμορφώνουν η καθιέρωση του ευρώ, η δημιουργία μιας νέας μεγάλης αγοράς χρήματος και κεφαλαίου, εφάμιλλης της αμερικανικής, και η επιτάχυνση της διαδικασίας παγκοσμιοποίησης και ολοκλήρωσης του χρηματοπιστωτικού χώρου διεθνώς. Αναμένεται ότι θα ενισχυθεί η τραπεζική αποδιαμεσολάβηση με την περαιτέρω ανάπτυξη των αγορών κεφαλαίου και χρήματος, η ένταση του διασυνοριακού ανταγωνισμού, η περαιτέρω ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών και η ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών.

Το νέο νομισματικό καθεστώς με την καθιέρωση του ευρώ και την ενιαία αγορά, θα προσφέρει νέες ευκαιρίες και προκλήσεις για ανάπτυξη των τραπεζικών εργασιών, εγκυμονεί όμως αβεβαιότητες και κινδύνους. Το

σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον που θα προκύψει με την ολοκλήρωση της ΟΝΕ και την καθιέρωση του ευρώ θα χαρακτηρίζεται από ικανοποιητικούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης, χαμηλό ρυθμό πληθωρισμού και επιτόκια, εξάλειψη συναλλαγματικών κινδύνων, δημοσιονομική πειθαρχία και ενιαίο θεσμικό περιβάλλον λειτουργίας των αγορών. Η άσκηση μάλιστα αξιόπιστης νομισματικής πολιτικής σε υπερεθνικό επίπεδο θα οδηγήσει σε σταθεροποίηση των επιτοκίων σε χαμηλά επίπεδα και σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των αγορών χρήματος και κεφαλαίου που θα αναβαθμίσουν το ρόλο του ευρώ στις διεθνείς αγορές ως μέσου πληρωμών και αποθεματοποίησης πλούτου.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αλλά και η οικονομία μας που λειτούργησαν για δεκαετίες σε περιβάλλον μακροοικονομικών ανισορροπιών και διοικητικών παρεμβάσεων έχουν να ωφεληθούν τα μέγιστα από τις παραπάνω αλλαγές. Λόγω της έντασης του ανταγωνισμού

και της μακροοικονομικής σταθερότητας αναμένονται σημαντικά οφέλη για τους αποταμιευτές, τις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές, τους συναλλασσόμενους, τον απλό πολίτη. Αναμένεται ότι θα βελτιωθεί η ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών, θα μειωθεί το κόστος παροχής τους και θα διευρυνθούν σημαντικά το εύρος και η ποικιλία των προσφερομένων προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και οι εναλλακτικές δυνατότητες των συναλλασσομένων.

Ο τραπεζικός τομέας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο αναμένεται να οδηγηθεί σταδιακά σε σοβαρές ανακατατάξεις για να απαντήσει στις παραπάνω προκλήσεις. Η ένταση του ανταγωνισμού, οι σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό χώρο, η παγκοσμιοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, η ανάπτυξη της θεσμικής διαχείρισης, η εκτεταμένη χρήση παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, η ανάπτυξη των διεθνών συναλλαγών και η εκτεταμένη εισαγωγή χρηματοοικονομικών καινοτομιών, οδηγούν ήδη τις τράπεζες σε μία διαρκή αναζήτηση μεθόδων που βελτιώνουν την αποδοτικότητά τους, μειώνουν το κόστος και αναβαθμίζουν την ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών και διευρύνουν την παρουσία τους σε νέες αγορές. Οι παραπάνω εξελίξεις θα υποχρεώσουν τις τράπεζες και στην Ελλάδα να αντιμετωπίσουν στη χάραξη της στρατηγικής τους σοβαρά ζητήματα, όπως του καθορισμού του άριστου τραπεζικού μεγέθους και της εκμετάλλευσης οικονομικών κλίμακας στο νέο περιβάλλον, της δημιουργίας ισχυρής

κεφαλαιακής βάσης, του προσδιορισμού του βαθμού διεθνοποίησης των δραστηριοτήτων τους και του καθορισμού του εύρους των προϊόντων και υπηρεσιών που θα προσφέρουν στους πελάτες τους. Εκτιμάται ότι όσα πιστωτικά ιδρύματα καθυστερήσουν την προσαρμογή της στρατηγικής τους και των υποδομών τους στα νέα δεδομένα που διαμορφώνονται στον ευρωπαϊκό χώρο και δεν προετοιμαστούν κατάλληλα, κινδυνεύουν με αποδυνάμωση της κερδοφορίας τους.

Απ' όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, οι τράπεζες αποτελούν αυτόν που θα έχει το σημαντικότερο ρόλο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προσαρμογής. Ο λόγος είναι απλός: Οι τράπεζες και τα άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα αποτελούν εξ ορισμού τα ιδρύματα αυτά που διαχειρίζονται κινδύνους, τη ροή των χρηματικών πόρων και την τελική κατανομή των αποταμιεύσεων και επενδύσεων. Κατά συνέπεια, οι τράπεζες θα είναι οι φορείς αυτοί μέσω των οποίων θα διακινείται η

λεγόμενη “κρίσιμη” μάζα συναλλαγών, κατά τη μεταβατική περίοδο από το 1999 έως το 2002, που το ευρώ θα υπάρχει σε λογιστική μορφή μόνο.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες, ακόμη και αυτές των χωρών που έχουν δηλώσει ότι δεν θα συμμετάσχουν από την αρχή του θεσμού, όπως παραδείγματος χάριν η Μεγάλη Βρετανία, έχουν εδώ και καιρό ξεκινήσει μία σοβαρή και επίπονη προετοιμασία των ιδρυμάτων τους, προκειμένου αφ' ενός να εντοπίσουν και να ολοκληρώσουν τις απαραίτητες προσαρμογές στις εσωτερικές διαδικασίες τους και αφ' ετέρου να χαράξουν τη στρατηγική αυτή που θα διατηρήσει τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα στο νέο περιβάλλον. Η δημιουργία της ζώνης του ευρώ, εκτός των ωφελειών που θα προκύψουν, θα έχει δίχως αμφιβολία κόστος και αρνητικές συνέπειες και είναι αναγκαίος ο προβληματισμός σχετικά με τις πρωτοβουλίες που πρέπει να αναληφθούν και τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν για την έγκαιρη μετάβαση στο νέο καθεστώς.

Αναφορικά με το κόστος προσαρμογής των ελληνικών τραπεζών σε σχέση με την καθιέρωση του ευρώ, στην πρόσφατη μελέτη της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών παρουσιάζονται εκτιμήσεις κόστους που αφορούν:

1. την απόσυρση και αντικατάσταση των παλαιών εθνικών νομισμάτων από το ευρώ, στη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 1997,
2. τις αναγκαίες προσαρμογές λόγω καθιέρωσης του ευρώ που πρέπει να πραγματοποιηθούν στα λειτουργικά συστήματα και στις καθημερινές δραστηριότητες των ελληνικών τραπεζών, και

3. την απώλεια εσόδων από εργασίες κυρίως συναλλάγματος, λόγω της εξάλειψης των συναλλαγματικών κινδύνων και τελικά της απόσυρσης των νομισμάτων των κρατών-μελών που θα συμμετάσχουν στην ΟΝΕ.

Με βάση τη στατιστική αναγωγή, για την Ελλάδα, μελετών άλλων ευρωπαϊκών τραπεζών και ευρωπαϊκών ενώσεων τραπεζών που παρουσιάζονται στο κείμενο, το κόστος προσαρμογής των λειτουργικών συστημάτων των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων λόγω της εισαγωγής του ευρώ, εκτιμάται ότι μπορεί να κυμανθεί μεταξύ 10 δισ. δρχ. και 30 δισ. δρχ. περίπου. Με δεδομένα τα χαρακτηριστικά του ελληνικού τραπεζικού συστήματος (μεγάλο ποσοστό συναλλαγών σε μετρητά, εκτεταμένη χρήση εντύπων στις συναλλαγές, χαμηλός βαθμός ανάπτυξης σύγχρονων συστημάτων εσωτερικών διαδικασιών και λειτουργιών), είναι ενδεχόμενο το κόστος να προσεγγίσει την ανώτατη τιμή του εκτιμώμενου εύρους, δηλαδή τα 30 δισ. δρχ.

Οι παραπάνω εκτιμήσεις δεν συμπεριλαμβάνουν το κόστος που σχετίζεται με την απόσυρση και αντικατάσταση των δραχμικών χαρτονομισμάτων και κερμάτων με τα αντίστοιχα σε ευρώ, που θα απαιτήσει την οργάνωση χιλιάδων χρηματοποστολών μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2002, κόστος που δεν θα επιβαρύνει αναγκαία μόνο τις τράπεζες, ούτε την απώλεια εσόδων από μία σειρά εργασιών, κυρίως συναλλάγματος, που θα συρρικνωθούν μετά την κατάργηση των νομισμάτων των κρατών-μελών που θα συμμετάσχουν στην ΟΝΕ, και οι οποίες υπολογίζεται, με βάση μία γενική προσέγγιση, ότι αντιστοιχούν στο 3-4% των καθαρών λειτουργικών εσόδων των ελληνικών τραπεζών. Με τα δεδομένα των αποτελεσμάτων χρήσης των τραπεζών για το 1996, η εκτιμώμενη απώλεια εσόδων από τη συρρίκνωση των παραπάνω δραστηριοτήτων κυμαίνεται μεταξύ 30 και 40 δισ. δρχ.

Κατά συνέπεια το εκτιμώμενο κόστος προσαρμογής, που θα επιμερισθεί σε δύο έως τρία χρόνια, δεν είναι βέβαια αμελητέο αλλά ούτε και καταστρεπτικό για τον ελληνικό τραπεζικό τομέα, ιδιαίτερα εάν οι τράπεζες αναλάβουν έγκαιρα τις απαραίτητες πρωτοβουλίες προσαρμογής.

Τέλος, οι τράπεζες, λόγω της επικείμενης καθιέρωσης του ευρώ υποχρεούνται να υλοποιήσουν τις απαραίτητες προσαρμογές και μεταβολές στις τραπεζικές δραστηριότητες και λειτουργίες. Συγκεκριμένα, προσαρμογές θα πρέπει να γίνουν στα συστήματα πληρωμών, τις αγορές

κεφαλαίου και χρήματος, σε διάφορες τραπεζικές εργασίες και στα συστήματα πληροφορικής των τραπεζών. Στο τέλος του τρίτου μέρους, αναλύεται το σημαντικό ζήτημα της ενημέρωσης του κοινού και της εκπαίδευσης του προσωπικού, ένα θέμα θεμελιώδους σημασίας για την ομαλή μετάβαση του τραπεζικού τομέα προς τη ζώνη του ευρώ.

Στο πρώτο κεφάλαιο του τρίτου μέρους της μελέτης, γίνεται μία συστηματική παρουσίαση των προσαρμογών που πρέπει να γίνουν στα συστήματα διακανονισμού πληρωμών και εργασιών συναλλαγών στη μεταβατική φάση προς την καθιέρωση του ευρώ. Αναλύονται τα συστήματα TARGET και η ελληνική συνιστώσα του, το HERMES, τα συστήματα του Euro Banking Association και των Συμφωνιών Ανταπόκρισης με άλλες τράπεζες και οι προσαρμογές που θα γίνουν στα συστήματα του ΔΙΑΣ. Αναλύονται επίσης οι προσαρμογές σε συναλλαγές με επιταγές, εμβάσματα, εντολές μέσω ATMs και POS και μέσω πιστωτικών καρτών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του τρίτου μέρους, αναλύονται οι προσαρμογές που απαιτούνται να γίνουν στις αγορές χρήματος, κεφαλαίου και συναλλάγματος και στις τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε αυτές. Αναλύονται λεπτομερώς η εναρμόνιση των κανόνων αγοράς και η λειτουργική προσαρμογή των τραπεζικών συστημάτων, των τραπεζικών λογαριασμών, της αποτίμησης θέσεων, της επεξεργασίας συναλλαγών, και του διακανονισμού πράξεων. Επίσης, παρουσιάζονται η μεθοδολογία μετατροπής του υφιστάμενου αποθέματος ομολόγων και μετοχών από δραχμές σε ευρώ και μία σειρά από ζητήματα που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν.

Στο τρίτο κεφάλαιο του τρίτου μέρους, περιγράφονται οι προσαρμογές στις λοιπές τραπεζικές εργασίες, λόγω της καθιέρωσης του ευρώ. Συμπεριλαμβάνεται ανάλυση των επιπτώσεων στα προϊόντα χορηγήσεων, στις τραπεζικές εργασίες μικρής αξίας συναλλαγών σε συνάλλαγμα, στις αξίες για είσπραξη και φύλαξη και στους λογαριασμούς τάξεως. Καταγράφονται οι ενέργειες που πρέπει να αναλάβουν οι τράπεζες για να προσαρμοσθούν έγκαιρα στις απαιτήσεις του νέου νομοσυστήματος καθεστώτος.

Στο τέταρτο κεφάλαιο του τρίτου μέρους, αναλύονται οι προσαρμογές που πρέπει να γίνουν στα πληροφοριακά συστήματα. Γίνεται ανάλυση των πληροφοριακών συστημάτων που επηρεάζονται, των τεχνικών και λειτουργικών προσαρμογών που απαιτούνται, ιδιαίτερα στη μεταβατική φάση. Η εισαγωγή του ευρώ και η προετοιμασία της καθιέρωσής του

επιδρά σε μεγάλο αριθμό πληροφοριακών συστημάτων όπως τα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών, οι μηχανές καταμέτρησης μετρητών, το λογισμικό των ATMs, τα συστήματα μισθοδοσίας, διαχείρισης διαθεσίμων και κινδύνων, κοστολόγησης και προϋπολογισμού, λογιστικής απεικόνισης, προγραμματισμού, κλπ. Επισημαίνεται ότι η έγκαιρη προετοιμασία των ελληνικών τραπεζών θα συμβάλει αφ' ενός στον περιορισμό τους κόστους προσαρμογής και αφ' ετέρου στη δημιουργία των τεχνικών προϋποθέσεων για την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού.

Στο τελευταίο κεφάλαιο του τρίτου μέρους, αναλύεται το σοβαρό ζήτημα της ενημέρωσης της πελατείας και του κοινού, καθώς και της εκπαίδευσης του προσωπικού των τραπεζών. Παρουσιάζονται μία σειρά πρωτοβουλιών που πρέπει να αναληφθούν από τις τράπεζες, την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών αλλά και την Πολιτεία για την πολύπλευρη ενημέρωση του κοινού. Η καθιέρωση ενός νέου νομίσματος δεν έχει

μόνο ψυχολογικές επιπτώσεις. Δημιουργεί σοβαρά πρακτικά προβλήματα στους συναλλασσόμενους που πρέπει να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά, ιδιαίτερα στην τελευταία φάση της εισαγωγής των χαρτονομισμάτων και κερμάτων σε ευρώ.

Επί πλέον, στη μελέτη της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών για τις επιπτώσεις από την καθιέρωση του ευρώ, γίνεται μία πρώτη προσπάθεια να καταγραφούν οι μεσο-μακροπρόθεσμες συνέπειες για τον ελληνικό τραπεζικό τομέα λόγω της έντασης του ανταγωνισμού και της καθιέρωσης του ενιαίου νομίσματος. Αναλύονται οι επιπτώσεις στις αγορές κεφαλαίου και χρήματος, στη χρηματοδότηση των μεγάλων επιχειρήσεων, στις λοιπές τραπεζικές εργασίες και στη διάρθρωση του τραπεζικού τομέα. Το κύριο συμπέρασμα είναι αισιόδοξο, ιδιαίτερα εάν οι τράπεζες επιταχύνουν τις πρωτοβουλίες που έχουν αναλάβει με στόχο τον εκσυγχρονισμό τους, την εξυγίανση του χαρτοφυλακίου τους, την αναβάθμιση των υποδομών τους και του ανθρώπινου παράγοντα, τον περιορισμό των λειτουργικών τους δαπανών, τη βελτίωση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών, τη δημιουργία ισχυρών χρηματοοικονομικών ομίλων με υψηλούς δείκτες φερεγγυότητας και τη διεύρυνση της παρουσίας τους σε νέες αγορές. Οφείλουν επίσης να οριοθετήσουν τη στρατηγική τους όσον αφορά το εύρος των δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν και το βαθμό διεθνοποίησής τους άμεσα ή έμμεσα που θα επιδιώξουν. Παράλληλα, η Πολιτεία και οι

αρμοδίοι φορείς θα πρέπει να συμβάλουν στον περαιτέρω εκσυγχρονισμό των υποδομών των αγορών κεφαλαίου και χρήματος και την εξάλειψη των στρεβλώσεων που υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού τομέα.

Οι επιπτώσεις από την ένταση του ανταγωνισμού και τη διεύδυση αλλοδαπών τραπεζών στην εγχώρια αγορά εκτιμάται ότι δεν θα είναι ομοιόμορφες σε όλο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών, αλλά αναμένεται να επηρεάσουν σε πρώτη φάση κυρίως τις εργασίες επενδυτικής τραπεζικής (investment banking), διαχείρισης χαρτοφυλακίου (treasury operations), διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων (asset management), και χρηματοδότησης και παροχής υπηρεσιών σε μεγάλες επιχειρήσεις (corporate finance).

Η αποτελεσματική εμπλοκή στις παραπάνω εργασίες απαιτεί ουσιαστικά έλεγχο δικτύων διάθεσης χρηματοοικονομικών προϊόντων

σε διεθνές επίπεδο, υψηλές επενδύσεις σε υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό, διεθνή παρουσία και υψηλούς δείκτες φερεγγυότητας για άντληση ρευστότητας με χαμηλό κόστος, υψηλά πιστωτικά όρια για δυνατότητα συμμετοχής σε αγορές συναλλαγών μεγάλης αξίας με άλλες τράπεζες. Τα παραπάνω απαιτούν ισχυρή κεφαλαιακή βάση και ικανοποιητικό μέγεθος τράπεζας. Επιπρόσθετα, η αντικατάσταση της δραχμής από το ευρώ και η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς, θα δώσει τη δυνατότητα σε μεγάλες επιχειρήσεις και θεσμικούς επενδυτές και αποταμιευτές, να συναλλάσσονται απευθείας με ξένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στο βαθμό που είναι ανταγωνιστικά σε θέματα διαχείρισης διαθεσίμων, εκτέλεσης χρηματιστηριακών πράξεων, άντλησης κεφαλαίων κάθε μορφής, διαπραγμάτευσης σε ξένα χρηματιστήρια και πράξεων συναλλάγματος και αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Οι ελληνικές τράπεζες, τουλάχιστον εκείνες που έχουν τις προϋποθέσεις και θα επιλέξουν αυτό το πεδίο ανταγωνισμού, οφείλουν να απαντήσουν θετικά στην παραπάνω πρόκληση δημιουργώντας τις απαραίτητες υποδομές και υλοποιώντας την κατάλληλη στρατηγική. Η ανάπτυξη μάλιστα εργασιών στην περιφέρεια της χώρας μπορεί να αποτελέσει μοχλό περαιτέρω ενίσχυσης του ελληνικού τραπεζικού τομέα.

Αντίθετα, οι τομείς εργασιών που αναμένεται να επηρεασθούν λιγότερο, τουλάχιστον στην αρχική φάση, από την ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού αναμένεται να είναι αυτοί της χρηματοδότησης

μικρομεσαίων επιχειρήσεων και γενικά όλες οι εργασίες μικρής αξίας συναλλαγής (retail banking), όπως καταναλωτική πίστη, στεγαστικά δάνεια, χρηματοδότηση μικρομεσαίου εμπορίου και καταθέσεις. Η γνώση της τοπικής αγοράς, η στενή σχέση με τους πελάτες, η ποιότητα και το κόστος των προσφερομένων υπηρεσιών, η δυνατότητα πώλησης πολλαπλών προϊόντων στους πελάτες μέσω δικτύων αποτελούν συγκριτικά πλεονεκτήματα για τις ελληνικές τράπεζες που πρέπει να αξιοποιηθούν από τις ελληνικές τράπεζες που θα επιλέξουν να έχουν τοπική κυρίως παρουσία.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η νομισματική ενοποίηση αναμένεται να δημιουργήσει τη δεύτερη σε μέγεθος αγορά μετά από αυτή των Ηνωμένων Πολιτειών. Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος θα δώσει ένα οριστικό τέλος στον κατακερματισμό της ρευστότητας των 15 εθνικών αγορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα δημιουργήσει σημαντικές ευκαιρίες για

ανάπτυξη προϊόντων των αγορών κεφαλαίου και χρήματος. Το γεγονός αυτό αναμένεται να επηρεάσει την κατανομή αποταμιευτικών πόρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, να δημιουργήσει νέες αγορές και θα οριοθετήσει εκ νέου τους τρόπους οργάνωσης των ευρωπαϊκών χρηματοοικονομικών εταιρειών και της στρατηγικής τους. Επί πλέον, θα ενισχύσει τις τάσεις για θεσμική εναρμόνιση αλλά και τη διασύνδεση των αγορών.

Παράλληλα, εάν αναλογισθεί κανείς ότι η χώρα μας υστερεί σημαντικά έναντι όλων των ευρωπαϊκών χωρών όσον αφορά στη σχέση των δανείων στον ιδιωτικό τομέα προς το σύνολο του ΑΕΠ, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αναμενόμενη διεύρυνση των αγορών αυτών και η μακροοικονομική σταθερότητα που θα επικρατεί στη χώρα θα ωφελούν ποικιλοτρόπως τις ελληνικές τράπεζες και θα δημιουργούν σημαντικές ευκαιρίες βελτίωσης της κερδοφορίας τους. Τέλος, η επέκταση των δραστηριοτήτων των ελληνικών τραπεζών προς τις γειτονικές αναπτυσσόμενες αγορές μπορεί να αποτελέσει ικανή συνθήκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικής τους θέσης και διεύρυνσης των πηγών κερδοφορίας τους σε μακροχρόνια βάση.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, υπό το πρίσμα των δυναμικών τάσεων που θα επιφέρει η εισαγωγή του ευρώ, τραπεζικές αγορές όπως είναι η ελληνική, θα αντιμετωπίσουν νέες ανταγωνιστικές συνθήκες. Αυτονόητο είναι ότι η βελτίωση της παραγωγικότητας και η μείωση των λειτουργικών εξόδων, η εξυγίανση του χαρτοφυλακίου και η

διαφοροποίηση των παρεχομένων υπηρεσιών θα εξακολουθούν να αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για την ανταγωνιστικότητα των πιστωτικών μας ιδρυμάτων. Εκτός όμως από τις προσπάθειες των τραπεζών, υπάρχει ανάγκη για μία σειρά μεταρρυθμίσεων σε θεσμούς και υποδομές προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των εγχωρίων αγορών κεφαλαίου και χρήματος.

Μία από τις πρώτες προτεραιότητες πρέπει να είναι η επιτάχυνση των προσπαθειών για δημιουργία αποτελεσματικών θεσμών, σύγχρονων υποδομών και διαδικασιών που θα εντείνουν τον ανταγωνισμό, θα διευρύνουν την αποτελεσματικότητα των αγορών και θα μειώσουν το μέσο κόστος συναλλαγών. Ορισμένες πρωτοβουλίες που ήδη βρίσκονται σε εξέλιξη, όπως η αποϋλοποίηση ομολόγων και μετοχών, η βελτίωση του πλαισίου εποπτείας και η δημιουργία ηλεκτρονικού συστήματος διαπραγμάτευσης ομολόγων στη δευτερογενή αγορά, αποτελούν βήματα

προς τη σωστή κατεύθυνση. Όμως χρειάζεται να γίνουν και άλλα. Η ανάπτυξη της αγοράς των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, είτε χρηματιστηριακών είτε εξωχρηματιστηριακών, η προσαρμογή των λογιστικών κανόνων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και η εισαγωγή νέων προϊόντων οργανωμένων αγορών αποτελούν ορισμένες πρωτοβουλίες που πρέπει να αναληφθούν έγκαιρα.

Ενα άλλο ζήτημα που αποτελεί σημαντικό ζήτημα για τις αγορές στην Ελλάδα είναι η επανεξέταση του ισχύοντος φορολογικού καθεστώτος σχετικά με τις προσόδους από κινητές αξίες. Το υπάρχον πλαίσιο δημιουργεί σοβαρές στρεβλώσεις και ανταγωνιστικά μειονεκτήματα και μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική απώλεια εργασιών και κεφαλαίων σε άλλες χώρες μετά την εισαγωγή του ευρώ. Υπάρχουν αγορές, όπως αυτές για τα εταιρικά ομόλογα, που λειτουργούν αποτελεσματικά εδώ και δεκαετίες σε άλλες χώρες του κόσμου, αποτελώντας ουσιαστικά μία από τις σπουδαιότερες μορφές χρηματοδότησης επιχειρήσεων. Η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου αφαιρεί έναν από τους ανασταλτικούς παράγοντες που αντιμετωπίζουν σήμερα επιχειρήσεις, όπως οι ελληνικές, προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τα σχέδια τους από ευρωπαϊκές αγορές. Αρκετές εγχώριες μονάδες ικανοποιητικού μεγέθους εμφανίζουν ελκυστικά επίπεδα πιστωτικού κινδύνου για έκδοση τίτλων χρέους.

Ο τραπεζικός τομέας ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών δρα ήδη για μεγάλο χρονικό διάστημα σε συνθήκες μακροοικονομικής ισορροπίας, έντονου

ανταγωνισμού και ανοικτής οικονομίας, συνεπώς είναι καλύτερα προετοιμασμένος για να λειτουργήσει στο περιβάλλον της Νομισματικής Ένωσης, στο οποίο προβλέπεται διατήρηση της μακροοικονομικής ισορροπίας. Αναμένεται ότι οι τράπεζες αυτών των χωρών δεν θα υποστούν σοβαρές μεταβολές στη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου τους, εκτός από την προσαρμογή της λειτουργίας των προσφερόμενων τραπεζικών υπηρεσιών στην εισαγωγή του ευρώ και τη γενικότερη θεώρηση της στρατηγικής τους στη νέα μεγάλη αγορά που δημιουργείται.

Αντίθετα, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας θα πρέπει να θεωρηθεί ότι θα βρεθεί αργά ή γρήγορα στο μεταίχμιο δυναμικών διεργασιών και εξελίξεων. Σε αυτό το πλαίσιο, η προετοιμασία για το νέο περιβάλλον πρέπει να είναι η κύρια προτεραιότητα των Διοικήσεων των ελληνικών τραπεζών. Είναι αναμφισβήτητα θετικό το γεγονός ότι ορισμένες πρόσφατες εξελίξεις κινούνται προς την κατεύθυνση αυτή. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε τις σημαντικές προσπάθειες εξυγίανσης χαρτοφυλακίου από ορισμένες ελληνικές τράπεζες, την αναζήτηση νέων αγορών και τη σταδιακή επέκταση τραπεζικών δραστηριοτήτων στα Βαλκάνια, τη διαδικασία συγχωνεύσεων που έχει ήδη ξεκινήσει, τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και τις επενδύσεις σε νέα τεχνολογία. Επίσης, είναι γεγονός ότι η ένταση του ανταγωνισμού κατά τα τελευταία χρόνια έχει οδηγήσει τις τράπεζες στην προσφορά πολλών νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων, στην ανάπτυξη της θεσμικής διαχείρισης και στον περιορισμό του λειτουργικού τους

